

Concluziile și recomandările ONU privind implementarea de către România a Convenției pentru drepturile copilului

A Măsuri generale de implementare

Recomandări anterioare

Comitetul recomandă statului român să ia măsurile necesare pentru luarea în considerare a acelor recomandări anterioare ale Comitetului ONU din 2009, care fie nu au fost implementate deloc, fie insuficient, în special recomandările referitoare la copiii lipsiți de un mediu familial și la violența împotriva copiilor.

Legislația:

Comitetul recomandă să se ia toate măsurile necesare pentru implementarea Convenției și să se asigure resursele umane, tehnice și financiare necesare acesteia.

Coordonarea

Având în vedere slaba coordonare dintre ministere, organizațiile membre ale Consiliului coordonator pentru protecția și promovarea drepturilor copilului și adopție afiliat pe lângă Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, Comitetul ONU recomandă ca pentru o mai bună funcționare a Autorității Naționale și a Consiliului coordonator, Autoritatea Națională să fie trecută în responsabilitatea Primului Ministru și să i se aloce resurse umane, tehnice și financiare pentru o coordonare eficientă a activităților legate de implementarea Convenției la nivel național, regional și local.

Alocarea Resurselor

Comitetul este preocupat de faptul că procesul de bugetare al statului român nu oferă în mod special alocări bugetare transparente pentru copii în sectoarele relevante, inclusiv fonduri pentru indicatori și sisteme de urmărire la toate nivelurile, precum și alocări bugetare destinate copiilor aflați în situații marginalizate și vulnerabile: copiii romi, copiii cu dizabilități și cei din mediul rural. Comitetul este îngrijorat de faptul că, în ciuda creșterii economice recente, statul nu reușește să acorde resursele adecvate pentru sănătate, educație și protecție socială.

Referindu-se la comentariul său general nr. 19(2016) privind bugetarea publică pentru realizarea drepturilor copilului, Comitetul recomandă ca aceasta să includă perspectiva drepturilor copilului și să specifice alocări clare destinate copiilor în sectoarele relevante precum și destinate indicatorilor specifici și unui sistem de urmărire, monitorizare și evaluarea eficacității și echității în distribuirea resurselor alocate pentru punerea în aplicare a Convenției.

Resurse adecvate trebuie alocate și serviciilor din domeniul sănătății, educației și sistemelor de protecție socială a copiilor. De asemenea, este necesară descentralizarea distribuirii resurselor la nivel local și național.

Colectarea datelor

Comitetul ONU reiterează recomandările sale anterioare (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, para. 18) și mai recomandă ca statul român să-și îmbunătățească rapid sistemul de colectare a datelor, asigurându-se că acoperă toate domeniile Convenției și că datele sunt defalcate pe criterii de vârstă, sex, dizabilitate, locație geografică, origine etnică, istorie socio-economică și statutul migrator, pentru a

facilita analiza situației tuturor copiilor, în special a celor aflați în situații de vulnerabilitate. De asemenea, mai recomandă și evaluarea impactului măsurilor luate și asigurarea accesului la datele existente.

Diseminarea, campaniile de conștientizare-sensibilizare și instruirea

Comitetul reamintește recomandările anterioare (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, para. 20) și încurajează organizarea de cursuri de instruire și formare în mod sistematic, precum și sensibilizarea cu privire la drepturile copilului în rândurile celor care lucrează cu și pentru copii, astfel încât să fie cunoscute pe scară largă toate prevederile Convenției, iar acestea să fie înțelese atât de copii cât și de părinții lor.

Cooperarea cu societatea civilă

Comitetul solicită statului român să implice în mod eficient societatea civilă, inclusiv organizațiile neguvernamentale și organizațiile pentru copii în elaborarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea legislației, politicilor, planurilor și programelor legate de drepturile copilului și să dezvolte un sistem transparent de contractare a organizațiilor societății civile pentru furnizarea de servicii sociale care să vină în completarea eforturilor Guvernului.

Definiția copilului

Se recomandă modificarea legislației astfel încât să se înlăture acele excepții din lege care permit căsătoriile pentru fete cu vârste sub 18 ani.

B. Principii generale (art. 2, 3, 6 și 12)

Nediscriminarea

Comitetul ONU își exprimă îngrijorarea cu privire la copiii din categoriile vulnerabile (copii de etnie romă, cei cu dizabilități, cei solicitanți de azil sau refugiați, cei din mediul rural etc.) care se confruntă cu discriminarea în ceea ce privește accesul la educație, servicii de sănătate, angajarea în muncă și obținerea unui nivel de trai decent.

Comitetul recomandă urgentarea implementării legislației relevante privind discriminarea, inclusiv prin asigurarea unei monitorizări adecvate și a unui mecanism de înregistrare și procesare a petițiilor. De asemenea se recomandă mai multe campanii educative care să abordeze problema stigmatizării și discriminării copiilor romi, ai celor cu dizabilități, a fetelor din categorii vulnerabile, ale copiilor de refugiați sau azilanți etc., evitându-se agravarea fenomenului de segregare.

Interesul superior al copilului

Comitetul recomandă statului român să se asigure că noua legislație este evaluată în raport cu interesele copiilor și că este actualizat procesul de formare a specialiștilor care lucrează cu copiii și pentru copii, pentru a se asigura că principiul interesului superior al copilului este înțeles clar și implementat corect.

Dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare

Având în vedere și recomandarea sa anterioară (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, para 31) Comitetul recomandă să fie abordate:

- a) cauzele care stau la baza mortalității infantile, a copilului și a mamei, inclusiv privarea socială și economică și inegalitatea;
- b) creșterea numărului de servicii sociale integrate furnizate la nivelul comunității;
- c) reducerea inegalităților dintre zonele urbane și cele rurale și efectele negative ale discriminării asupra accesului la serviciile de bază.

Respectarea opiniilor copilului

Referindu-se la comentariul său general nr. 12(2009) privind dreptul copilului de a fi audiat, Comitetul recomandă să se asigure că opiniile copiilor sunt luate în considerare, în conformitate cu articolul 12 al Convenției, în familie, în școli, în instanțe și în toate procesele administrative și de altă natură relevante, printre altele prin adoptarea unei legislații adecvate, formarea profesioniștilor, stabilirea de activități specifice în școală și sensibilizarea generală.

Se recomandă statului român să ofere sprijin suplimentar Consiliului Național al Studenților pentru sporirea capacității de a facilita participarea copiilor la nivel local, județean și național, precum și asigurarea de către statul român a unei legislații care să permită și să sprijine adolescenții în organizarea de asociații și grupuri formale, inclusiv în afara școlii.

C. Drepturi și libertăți civile (articolele 7, 8 și 13-17)

Înregistrarea nașterii

Comitetul recomandă îmbunătățirea serviciilor comunitare pentru a se asigura că toți copiii inclusiv cei din mediul rural au acces fără întârziere la înregistrarea nașterii.

Protecția vieții private

Comitetul recomandă ca, deși este binevenită adoptarea deciziei Consiliului Național al Audiovizualului nr. 220/2011, statul trebuie să-și consolideze eforturile, în cooperare cu mass-media, pentru protejarea și respectarea vieții private a copiilor de toate vârstele.

Accesul la informații adecvate

Având în vedere comentariul său general nr. 16(2013) referitor la obligațiile statului privind impactul sectorului de afaceri asupra drepturilor copilului, Comitetul ONU recomandă ca România să își consolideze eforturile de a proteja copiii de informațiile și produsele dăunătoare și de riscurile mediului online, să garanteze dreptul la accesul la informații adecvate pentru toți copiii, inclusiv pentru cei care locuiesc în zone îndepărtate/ rurale, în conformitate cu vârsta și maturitatea lor.

D. Violența împotriva copiilor (art. 19, 24 (3), 28 (2), 34, 37 (a) și 39)

La acest capitol sunt numeroase recomandări ale Comitetului ONU pentru statul român, referitoare la :

Pedeapsa corporală

Comitetul recomandă ca statul român să se asigure că interdicția pedepsei corporale este aplicată în mod corespunzător în toate situațiile și este monitorizată în mod corespunzător. Precum și promovarea unor forme pozitive, non-violente și participative de educare și creștere a copiilor prin intermediul programelor și campaniilor de sensibilizare. Totodată, infractorii trebuie să fie aduși în fața autorităților administrative și judiciare competente.

Abuzul, neglijarea și exploatarea sexuală

Este exprimată preocuparea Comitetului privind toleranța generală a violenței sub diferite forme, inclusiv abuzul verbal și psihologic; capacitățile limitate ale sistemului public de a identifica, raporta și aborda cazurile de violență, abuz și neglijare a copiilor, precum și de exploatare sexuală, într-o manieră transsectorială;

Comitetul ONU își exprimă îngrijorarea cu privire la formele severe de violență care se presupune că au loc în sistemul de îngrijire a copiilor, în special violența față de copiii cu dizabilități. Referindu-se la comentariul său general nr. 13(2011) privind dreptul copilului la protecție împotriva oricărei forme de violență și luând notă de obiectivul 16.2 al Agendei de dezvoltare durabilă privind eliminarea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență împotriva copiilor,

Comitetul recomandă: ca statul român să acorde prioritate măsurilor de prevenire a tuturor acestor grave încălcări ale drepturilor copilului; organizarea de campanii de conștientizare pentru profesioniștii care lucrează cu copii și pentru publicul larg pe tema diferitelor tipuri de violență și abuzuri, în vederea schimbării unor mentalități și comportamente neadecvate față de copii.

Este necesară furnizarea de suficiente resurse umane și financiare pentru mecanismele de identificare, raportare, prevenire și monitorizare a cazurilor de violență și abuz, inclusiv în custodia poliției, în detenție, la școală și la domiciliu, precum și consolidarea unor programe de reintegrare a copiilor victime.

Practici dăunătoare

În ceea ce privește practica pe scară largă a căsătoriilor timpurii în mediul rural, Comitetul recomandă să se desfășoare campanii de sensibilizare cu privire la numeroasele consecințe negative ale căsătoriei copilului.

E Mediul familial și îngrijirea alternativă (articolele 5, 9-11, 18 (1) și (2), 20-21, 25 și 27 (4))

Copiii lipsiți de mediul familial

Comitetul este preocupat de: numărul semnificativ al copiilor aflați în îngrijire instituțională, și de situația copiilor din grupurile cele mai dezavantajate, copiii din familii sărace, copiii romi, copiii cu dizabilități; absența unor mecanisme adecvate pentru identificarea copiilor în situații de risc și a serviciilor de intervenție timpurie; precum și de convingerea că unor copii, în special celor cu dizabilități, le-ar fi „mai bine” dacă sunt separați de familiile lor, fapt ce duce la plasarea inutilă a unora dintre aceștia în sistemul de protecție a copilului;

Comitetul își exprimă îngrijorarea cu privire la sprijinul psihosocial insuficient pentru copiii instituționalizați, în special pentru cei cu dizabilități, formarea insuficientă a asistenților sociali și a personalului din centrele de plasament, precum și lacunele din sistemul de protecție a copilului;

Rămâne încă necorespunzătoare monitorizarea copiilor instituționalizați și investigarea rapoartelor de abuz fizic și sexual, inclusiv a traficului de copii în scopul exploatarei sexuale. De asemenea se acordă insuficient sprijin pentru copiii care părăsesc îngrijirea, inclusiv pentru cei cu dizabilități.

Comitetul atrage atenția asupra Liniilor directoare pentru îngrijirea alternativă a copiilor (Rezoluția Adunării Generale 64/142) și subliniază că sărăcia financiară și materială - nu este o justificare suficientă pentru înlăturarea unui copil din îngrijirea părintească, pentru plasarea unui copil în îngrijire alternativă sau pentru prevenirea reintegrării sociale a copilului. În acest sens, Comitetul recomandă statului român să stabilească un sistem de evaluări individuale și să caute soluții care să fie în interesul superior al copilului; să pună în aplicare Planul de dezinstituționalizare pentru copiii aflați în îngrijire de tip rezidențial și să asigure tranziția lor către îngrijirea în comunitate (recomandare făcută și în 2016) prin punerea în aplicare a unui sistem de monitorizare puternic și prin accelerarea plasării în îngrijirea familială;

În cazul copiilor romi și ai celor cu dizabilități este necesar: să se asigure garanții și criterii clare pe baza nevoilor și intereselor superioare ale copilului, pentru a determina dacă un copil trebuie plasat în îngrijire alternativă; să se monitorizeze calitatea îngrijirii în cadrul acestor instituții de plasament inclusiv prin furnizarea de canale accesibile pentru raportarea, monitorizarea și remediarea abuzurilor;

Să se acorde sprijin copiilor care părăsesc instituțiile de plasament, inclusiv celor cu dizabilități, pentru a le permite să se reintegreze în societate prin asigurarea accesului la locuințe, servicii juridice, de sănătate și sociale adecvate, precum și la oportunități de formare profesională și educațională.

Adopția

Comitetul recomandă statului român: urgentarea alocării unor resurse adecvate pentru implementarea Legii adopției; să dezvolte în continuare programe prin care să se reducă concepțiile greșite privind adopția copiilor cu dizabilități severe și a copiilor romi; să asigure accesul copiilor la adopția internațională.

F. Dizabilitatea, sănătatea de bază și bunăstarea (art.6, 18 (3), 23, 24, 26, 27 (1) - (3) și 33)

Comitetul își exprimă îngrijorarea față de faptul că România nu are un model al dizabilității bazat pe drepturile omului și că nu există o politică națională privind dizabilitatea care să se adreseze în mod specific copiilor. Statul român trebuie să organizeze colectarea de date privind copiii cu dizabilități, să facă datele ușor accesibile și să dezvolte un sistem eficient de diagnosticare a handicapului, care este necesar pentru instituirea unor politici și programe adecvate pentru copiii cu dizabilități.

Cu privire la educația incluzivă, Comitetul subliniază faptul că în România copiii sunt încă plasați în instituții și clase specializate. Profesorii și profesioniștii au nevoie de formare adecvată pentru a putea oferi sprijinul necesar acestor copii.

Cu privire la dreptul la sănătate, se atrage atenția asupra accesului limitat la asistența medicală, inclusiv asistența medicală sexuală și reproductivă și programele de detectare și intervenție timpurie pentru copiii cu dizabilități.

Referindu-se la comentariul său general nr. 9(2006) privind drepturile copiilor cu dizabilități, Comitetul își reiterează recomandarea anterioară (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, punctul 61) și îndeamnă statul să elaboreze o politică națională privind dizabilitatea, dintr-o perspectivă a drepturilor omului, care să se adreseze în mod specific copiilor cu dizabilități și să aibă drept scop asigurarea participării depline în societate și includerea problemelor legate de copiii cu dizabilități în prioritățile pentru perioada 2017-2020;

Se recomandă asigurarea unor resurse umane și financiare suficiente pentru punerea în aplicare a Strategiei privind drepturile persoanelor cu dizabilități și a incluziunii romilor și pentru Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități pentru a-și îndeplini mandatul în mod eficient.

Este necesară elaborarea unor măsuri pentru o educație incluzivă și realizarea unor campanii de sensibilizare destinate funcționarilor, publicului larg și familiilor pentru combaterea stigmatizării și prejudecăților împotriva copiilor cu dizabilități.

Comitetul este preocupat de: rata crescută a mortalității infantile și a copiilor sub 5 ani, creșterea nivelului deficitului nutrițional sever la copiii sub 5 ani și numărul mare de copii și adolescenți care mor de cancer; numărul femeilor însărcinate care nu au acces la servicii prenatale medicale, în special la mamele din comunitățile vulnerabile; scăderea ratelor de vaccinare și apariția unui număr mare de cazuri de boli care pot fi prevenite prin vaccinare; numărul mamelor și copiilor de etnie romă care continuă să nu aibă acces la îngrijirea medicală maternă și adecvată.

Referindu-se la comentariul său general nr. 15(2013) privind dreptul copilului de a se bucura de cel mai înalt nivel de sănătate, Comitetul recomandă: să se aloce resurse umane și financiare adecvate pentru a asigura punerea în aplicare integrală a Strategiei naționale în domeniul sănătății pentru perioada 2014-2020 și pentru a consolida și spori sprijinul acordat noilor mediatori sanitari în comunitățile de romi; să aloce resurse adecvate pentru a asigura implementarea completă a Strategiei HIV/SIDA și a

planului de acțiune; să se pună în aplicare standardele Codului internațional de comercializare a înlocuitorilor de lapte matern, să informeze publicul despre cele mai bune practici în alăptare, iar mamele să fie informate cu privire la alăptare și cei „zece pași pentru alăptarea eficientă” program dezvoltat de UNICEF și de OMS; se recomandă îmbunătățirea accesului la tratamentul cancerului pentru copii și adolescenți.

G. Activități educaționale, de agrement și culturale (articolele 28, 29, 30 și 31)

Educația, inclusiv formarea profesională și îndrumarea

Referindu-se la comentariul său general nr. 1 (2001) privind obiectivele educației și luând în considerare obiectivul 4.1 al Obiectivelor de dezvoltare durabilă privind toate fetele și băieții care completează educația primară și secundară gratuită, echitabilă și de calitate, Comitetul recomandă: asigurarea implementării Legii învățământului (2011) prin asigurarea finanțării adecvate și instituirea unor mecanisme de monitorizare și evaluare a impactului Strategiilor naționale asupra educației și a altor măsuri educaționale; îmbunătățirea accesului la educație în zonele rurale, pentru copiii din familiile sărace; facilitarea includerii copiilor romi în învățământul de masă; îmbunătățirea accesului la educația de calitate în zonele rurale și pentru copiii din familii sărace, inclusiv accesul la învățământul preșcolar, secundar și cel superior; includerea copiilor romi în învățământul de masă la toate nivelurile, inclusiv educația preșcolară, să se elaboreze programe cu mecanisme de monitorizare și evaluare pentru reducerea ratelor de abandon școlar și să dezvolte și să promoveze formarea profesională calificată pentru a spori abilitățile copiilor și adolescenților, în special a celor care abandonează școala;

Totodată, Comitetul recomandă să se ia măsurile necesare pentru a îmbunătăți calitatea educației și pentru a oferi formare calitativă profesorilor, cu un accent special pe zonele rurale; să se furnizeze resursele financiare necesare pentru transportul școlar, să fie eliminate costurile ascunse ale educației și să fie îmbunătățite condițiile sanitare din școli; precum și adoptarea unor măsuri pentru prevenirea și intervenția în cazuri de violență școlară.

Dezvoltarea din primii ani ai copilăriei

Luând notă de obiectivul 4.2 al Obiectivelor de dezvoltare durabilă, statul trebuie să se asigure că toate fetele și băieții au acces la dezvoltarea, îngrijirea și educația preșcolară de calitate. Referindu-se la comentariul său general nr. 7 (2005), Implementing Child Rights in Early Childhood, Comitetul recomandă ca statul să dezvolte și să aloce resurse financiare suficiente pentru a realiza politici și programe cuprinzătoare pentru copilăria timpurie, inclusiv pentru sănătate, îngrijire și educație în primii ani, acordând o atenție specială zonelor rurale și copiilor romi.

H. Măsuri speciale de protecție (articolele 22, 30, 32-33, 35-36, 37 (b) - (d), 38, 39 și 40)

Solicitanții de azil și copiii refugiați

Comitetul recomandă statului român: îmbunătățirea practicilor administrative pentru a asigura măsuri adecvate de protecție pentru copiii solicitanți de azil și refugiați, inclusiv pentru reprezentanții legali calificați (tutorii), existența unor proceduri adecvate de evaluare a vârstei care să ia în considerare caracteristicile psihologice și maturitatea copiilor;

Se mai recomandă și clarificarea legislației și a politicilor administrative existente pentru a se asigura că sunt disponibile măsuri adecvate de îngrijire alternativă pentru copiii care caută azil și pentru refugiați. Aceste măsuri trebuie să ia în considerare opiniile și interesele superioare ale copilului. Procedurile trebuie revizuite regulat; să se aibă în vedere adoptarea unei legislații suplimentare care să abordeze barierele practice care împiedică accesul copiilor care solicită azil și al refugiaților la educație, cum ar fi scurtarea timpului dintre depunerea unei cereri de azil și înscrierea la școală, creșterea numărului de ore și a calității cursurilor de limbi străine.

Exploatarea economică, inclusiv munca copiilor

Comitetul își reiterează recomandarea anterioară (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, paragraful 83) și îndeamnă statul român să ia toate măsurile necesare pentru a pune în aplicare legislația muncii existentă, și pentru a pune pe deplin în aplicare Convenția privind vârsta minimă din 1973 (nr. 138) și Convenția Organizației Internaționale a Muncii din 1999 (nr. 182);

Să ia măsuri eficiente pentru: a preveni munca copiilor, în special în agricultură, construcții și acasă, precum și cerșitul pe stradă a copiilor și să integreze aceste deziderate în strategiile și planurile de acțiune relevante sectoriale și intersectoriale; creșterea numărului programelor de formare pentru inspectorii de muncă și numărul acestora pentru a se asigura o bună monitorizare a practicilor de ocupare a forței de muncă.

Copiii străzii

Comitetul își reiterează recomandarea anterioară (vezi CRC/C/ROM/CO/4, paragraful 85) și îndeamnă România să se asigure că cei aflați pe străzi primesc tot sprijinul necesar, în special reintegrarea în familie sau plasarea în îngrijire alternativă, educație, acces la servicii sociale, documentație națională de identificare, spații sigure și sprijin, precum și servicii de prevenire și reabilitare în legătură cu abuzul de droguri.

Vânzarea, traficul și răpirea

Comitetul recomandă statului român: să identifice victimele traficului de persoane în rândul populațiilor vulnerabile și să le acorde servicii adecvate de reabilitare și consiliere; să realizeze programe de instruire specializată și să aloce resurse sporite profesioniștilor care lucrează cu copii victime ale traficului.

De asemenea este necesar să se intensifice eforturile de sensibilizare și de sporire a competenți judecătorilor și procurorilor în materie de familie în raport cu standardele naționale și internaționale existente, precum și să respecte interesul superior al copilului în procedurile judiciare relevante pentru traficul de ființe umane, luând în considerare nevoile specifice de protecție ale copiilor victime ale traficului; urmărirea infractorilor în conformitate cu dispoziții relevante din Codul Penal și sensibilizarea celor care aplică legea cu privire la aplicarea strictă a acesteia; investigarea tuturor cazurilor de trafic de copii și vânzarea de copii.

Administrarea justiției juvenile

Comitetul îndeamnă statul român să instituie cu îndrăzneală și proceduri mai specializate pentru minori, cu resurse adecvate, să desemneze judecători specializați pentru copii și care să beneficieze de formare corespunzătoare; să se asigure asistență juridică copiilor aflați în conflict cu legea într-un stadiu incipient al procedurii și pe parcursul procedurilor judiciare; să se promoveze măsuri de tratare a copiilor acuzați că au încălcat legea penală fără a se recurge la proceduri judiciare, să se aplice judicios probațiunea, medierea, consilierea sau serviciul în folosul comunității; ori de câte ori este posibil, să folosească măsuri alternative la condamnare și să se asigure că detenția este utilizată în ultimă instanță și pentru cea mai scurtă perioadă posibilă, iar aceasta să fie evaluată și revizuită în mod regulat în vederea retragerii condamnării.

I. Ratificarea Protocolului Opțional privind o procedură de comunicare

Comitetul recomandă, în vederea consolidării în continuare a respectării drepturilor copilului, să ratifice Protocolul opțional la Convenția privind drepturile copilului.

Ratificarea instrumentelor internaționale privind drepturile omului

Comitetul recomandă ca România, în vederea consolidării în continuare a împlinirii drepturilor copilului, să ia în considerare ratificarea următoarelor instrumente fundamentale ale drepturilor omului cărora nu este încă parte:

- Convenția internațională privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora;
- Convenția internațională pentru protecția tuturor persoanelor împotriva dispariției forțate.

Comitetul îndeamnă statul român să își îndeplinească obligațiile de raportare în temeiul Protocolului Opțional privind implicarea copiilor în conflictele armate și al Protocolului Opțional privind vânzarea copiilor, prostituția infantilă și pornografia infantilă, CRC/C/ROU/CO/513 ale căror rapoarte sunt amânate.

Cooperarea cu organismele regionale

Comitetul recomandă cooperarea cu Consiliul Europei cu privire la punerea în aplicare a Convenției și a altor instrumente privind drepturile omului, atât în România, cât și în celelalte state membre ale Consiliului Europei.

Implementarea și raportarea, monitorizarea și diseminarea

Comitetul recomandă României să ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că recomandările conținute în prezentele observații finale sunt puse în aplicare pe deplin. De asemenea, Comitetul recomandă ca cel de-al cincilea raport periodic, răspunsurile scrise la lista de probleme și prezentele observații finale să fie disponibile pe scară largă.

Mecanismul național de raportare și monitorizare

Comitetul recomandă statului român să instituie un mecanism național de raportare și monitorizare având capacitatea de a se consulta în mod sistematic cu instituțiile naționale în domeniul drepturilor omului și cu societatea civilă.